

Փ Ո Ւ Ն

ՕՐԱԳԵՐ

ԹԻՒ 19

ՆՐԱՅԵԱՐՔԻ

1867 ՄԵՐՈՒՄԻՆԻ 26

Ամեն օր կհրատարակի: — Հատր առ այժմ 20 փարայ է: — Մայրաքաղաքի մէջ բաժանորդ ըլլալ ուղարկ 40 դրշ. պիտի վճարէ 100 թուող համար. իսկ դատաւաց մէջ 45 դրշ. դարձեալ 100 թուող համար: Թղթատարութեան ծախքէ ազատ ըլլալով: — Ծանուցման տողը 40 փարայ է մէկ անգամի համար:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՆԵՐՔԻՆ

Արեւելէն սեպտ. 18 թուով գրուած նամակէ մը կիմացուի թէ՝ Բէթմայի մէջ ապստամբաց խումբ մը Բէթմայի շուրջը գտնուող լեռներն այգիներն ու դաշտերը կրակի տուեր են: Երգեհը տաճկաց 15 հազար ձիւնի և փալամուտի ծառերն ու ընդարձակ այգիները այրեր, և գիշերուան ժամը երկուքին տանները Բէթմայի մօտաւ կայ լեռը բոլորովն բռնկելով: Վրան զրտնուող բոլոր գիւղերը ձիւնիներն ու այգիները մոխիր դարձուցեր, և երկու թեւի բաժնուելով 8 և 10 մղոն տեղ տարածուեր է: Բոլոր գաւառը համատարած ծրխով պատեր, բոցերը մինչև երկինք բարձրացեր, և տաճկները իրենց աչաց առջև իրենց բնակարանաց ու ընչին այրիլ տեսնելով աղիորմ վիճակի մը ենթակա եղեր են: Այրջապէս հրդեհին առաջին առնուեր է Մէհմետ փաշայի, Օսման պէյի և կայսերական զօրաց ջանիւր:

— Իրէս լրագրոյն մէջ հետեւեալը կը կարդամք: «Եւր տարածուեր է թէ Օսմանեան կառավարութիւնը նոր փոխառութիւն մը կընէ, և թէ դաժնային երեւոյթ պաշտօնակալ մը փարիզ եկեր է այս պատճառաւ: Չնայ ուղեր այս լուրը երաշխա-

ւորել և ոչ ալ ստել, սակայն պարտիք գիտել թէ, եթէ Բ. Ղուսը նոր փոխառութիւն մ'ընէ, իւր գրամաթղթոց արժէքը պիտի իջնէ: Եւրամանէն է որ, կատարեալ և ընդհանուր կերպով մը, արեւելեան կայսրութեան դաժնային վիճակը բոլորովն լուծուի և որոշ կերպով կարգադրուի Աւրապիոյ մեծ կառավարութեանց վիճակին նման»:

— Մանուի վրայ հետեւեալ նոր լուրը կայ: — Բեիկա Պէյոյը Խսքօտալիյէ ըսուած թաղը կոչկակարի մը տուն երթալով սպառնացեր է թէ՝ եթէ ոստիկանաց ձեռքը մասնէ, թէ՝ զինքը և թէ՝ բոլոր ընտանիքը կսպաննէ, և հետեւեալ զանոնք վախցունելով երկու գիշեր հոն մնալէն յետոյ, երրորդ գիշերը Ղուսուէշմէն նաւ մը մօտեցնելով փախեր է: Ոստիկանութիւնը իմանալով անոր այս կերպով փախուստը, շուտ մը հետազոտեր քաշեր է պէտք եղած անոնքը և Ղալայի — Սուլթանիյէ ըսուած տեղը յատկապէս շոգեւաւ մը զրկուեր է: Եւրկենացի նաւը մը վրայ կասկած ըլլալով խուզարկութիւններ եղեր են բայց հոն չէ գտնուեր: Եւրամանայնիւ շաքաթ երեկոյ Պէյօյի բաշէյի կողմը Մանուի երկու ընկերներն ալ բռնուեր են ձկնորսի կերպարանով:

— Օսմանեան ժողովոյն նախագահ Պէրիք Սուլթան փաշան, և թէ՛

սանէի քերթներէն Ռաշիտ ու Սալիհ փաշաները իրենց պաշտօններէն հանուեր են :

— Ծովակալութեան ժողովոյն նախագահ անուանեցաւ Վատսի պէյ, առաջին աստիճանի առաջին կարգի պաշտօնատարութեան բարձրանալով :

— Օրիա պէյը՝ որ Փարիզ Մէմօրիալ Տիպլոմաթիք լրագրոյն դէմ դատ բացած էր, անոր մէկ յօդուածը տաճիկ գաղթականաց անուանարկիչ համարելով, դատաստանական ժողովոյ կողմանէ պարտաւորեալ է հրաժարիլ բողոքէն՝ ըստ որում յիշեալ լրագիրն անուանարկութիւն ըրած չէ եղեր :

— Այստեղեան հինգերորդ բանակին ընդհանուր հրամանատար Տէրվիշ փաշան Տիեարպէրիի կուսակալութեան ընդհանուր կառավարիչ անուանեցաւ փոխանակ Սուսմաֆա փաշայի, որուն յանձնուեցաւ յիշեալ բանակին հրամանատարութիւնը :

ԱՐՏԱՔԻՆ

Հռովմայ մէջ պատահած յեղափոխական լուրը չհաստատուեցաւ : Սօնիթէօր լրագիրը չափազանցութիւն կհամարի հեռագրին հաղորդած լուրերը, իմացունելով թէ պապական սահմանէն անցնող իտալացիք սակաւամիւս ըլլալով, մեծ գործ մը տեսած չեն : Գաղղիոյ և Անգղիոյ լրագիրք կհաճին Ռաշիտ թոնած ընթացքին, և կշնորհաւորեն զանի՝ Արիպալտի յանդուգն ձեռնարկութիւնը ի դերէ հանելուն համար : Սիայն կղերականաց լրագիրները, Ռաշիտ ղդուշութիւնը անբաւական համարելով, կծու յօդուածներ կգրեն կառավարութեան վրայ : Այս լրագիրները կյուսային թէ տեղի ունեցած դէպքերուն պատճառաւ Ռաշիտ ու Գաղղիոյ մէջ մեծ դժտութիւն մը երևան կելլէ : Բայց իրենց յոյսը չպսակուեցաւ, զի

Ռաշիտ կրցաւ վտանգին առաջին առնուէլ առանց Վաղղիոյ միջամտութեան : Աւրօպական լրագրաց իւրաքանչիւրն իւր խորհրդածութիւններն յայտնելով Ռաշիտ կառավարութեան վրայ, կըսեն թէ՝ Հռովմայ խնդիրը Արիպալտի անկմամբ հարուած մը կրած չէ, և թէ՝ օր մը Հռովմայ Ռաշիտ պիտի տրուի, որով օրինաւորապէս կպսակուի իտալացեոց հայրենասիրական փափաքը :

— Այլ երջին հեռագրոց նայելով, Հռովմայստամբաց շարժումներն դադրած չէ : Պանիօրայի միջ պապական զօրք ու ապստամբք մէկմէկու զարնուելով՝ առաջինները ետ մղուեր են մեծ կորուստներով :

ԱԶԳԱՅԻՆ

Արեւի առաւօտ տպեալ տետրակ մ'ընդունեցանք, յորում խիստ մանրամասն կերպով նշանակուած են ազգային Հիւանդանոցի բոլոր յարկերուն վերաբերեալ անդելութիւններ : Այսպէս ամեն ամիս աղնիւ Հասարակութեան պիտի ներկայացուին յիշեալ Հաստատութեան ամսական վիճակները : Այսպէս ամեն ազգային ամեն ամիս կարող պիտի ըլլայ իմանալ թէ՝ Հիւանդանոցի միջքանի՝ հոգի կան, ինչ վիճակի մէջ կը գտնուին, ինչպէս կխնամուին, ո՞վ է զանոնք խնամողը, և, և :

Ժամէ, յանուն ազգին շնորհակալութիւն մատուցանել մեր միծարդոյ պաշտօնակցին՝ Փանսեան Արապկա էֆէնտիի, որ լաւ ըմբռնած ըլլալով թէ ազգայինք ինչպէս պարտուց նոյնպէս իրաւանց տէր են՝ որոշեր է այսպէս իւրաքանչիւր ամսադուրիս անոնց ներկայացունել Հիւանդանոցի մանրամասն վիճակը : Այո՛, ազգայինք պարտաւոր են ազգային Հաստատութեանց յարատեւ

ւութեան և անդորր հոգածութեան համար նպաստել • բայց փոխադարձաբար իրաւունք ալ ունին գիտնալ թէ՛ ի՞նչ պէս կգործածուի իրենց նպաստը, և թէ՛ արդեօք առաջադրեալ նպատակին կհասնի՞: Եթէ մեր ազգին մէջ ալ, ինչպէս ամեն քաղաքակիրթ ազգաց մէջ, ընդունուի հասարակաց համարառութեան աշխարհայէն սկզբունքը՝ անշուշտ օրէ յօր ազգայնոց մէջ վստահութիւնը կախրէ, նպաստը ու օգնութիւնը կյաճախեն և ազգային ամեն տեսակ հաստատութիւնք շահաւետ վիճակներ կունենան: Եւս արդիւնաւոր սկզբունքն ընդունելու են Վարչութիւն, Հոգաբարձութիւն, Թաղական խորհուրդ՝ և ուրիշ որեւէ ազգային տեսչութիւնք: Վերջապէս՝ իրրեւ ահամանադրական ազգ՝ Հայք իւրաքանչիւր պարտաւոր են ըստ կարի օգնել ազգային յառաջագիւտութեան համար, և իրաւունք ունին միշտ մանրամասն տեղեկութիւն ստանալ ազգային որեւէ գործոց ու դարձուածոց վրայ:

Մեր պաշտօնակցին այս պարտաւորաշաճ շնորհակալութիւնը նուիրելէն յետոյ, այս առթիւ դարձեալ յաջողութիւն կմաղթեմք՝ քաջայայտ ըլլալով որ յարգոյ ազգայինք ինչպէս մինչև հիմա նոյնպէս և այսուհետև ազգասիրաբար կօղնեն անոր ու կքաջալերեն: Օգնութիւն ու քաջալերութիւն ամենէն դժուարին ձեռնարկութիւններն անգամ կյաջողեցունեն:

—Կլեմք թէ, ասկէց 3 ամիս յառաջ Չարսանճագի խնդրոյն համար Բ. Դանէն զրկուած յանձնաժողովը երկրաշին, հողային և երկրագործական քննութիւնները աւարտելով, տեղեկագիրը ճամբայ հաներ է առ Բ. Դանէն: Իսկ այժմ մասնաւոր դատերու քննութեամբ կըլաղի եղիւր:

Վաջայոյս եմք որ երբ յիշեալ տեղեկագիրը կայսերական կառավարութեան հասնի, անմիջապէս հրաման պիտի ըլլայ նոր կարգադրութիւններ ընել և Չարսանճագի հայ ժողովուրդը անդորր վիճակի մը մէջ հաստատել՝ մոռցունել աալով անցեալ հարստահարութեանց վիշտերը:

Չարսանճագի արժ. Մաթնորդը՝ որ տակաւին մայրաքաղաքս կգանուի, կը յուսացուի որ Վարչութեան որոշմամբ քիչ օրէն կգաւնայ իւր վիճակը իւր ժողովրդեան քով, որուն վերադարձին կսպասեն եղեր մեծ ու պզտիկ, արդէն անոր անձնուիրական ջանից փորձերն առած ըլլալով:

—Ենցեալ շաբաթ Բ. Էօթահայի Մաթնորդ գեր. Յովսէփ եպիսկոպոսը, իսկ երէկ՝ Կարնոյ Մաթնորդ գեր. Տ. Յարութիւն Երբեպիսկոպոսը մայրաքաղաքէս ուղևորեցան իրենց վիճակները:

—Ուրախ եմք որ Մրօյեանի խնդրոյն նկատմամբ երէկ մեր ըրած գիտութիւնները կարգաբանան: Մրօյեան մեծ. Պողոսիկ աղան երէկ իրիկուան դէմ Ս. Պատրիարք Հօր ներկայանալով՝ ըստ իւր խոստման, Կորին Սրբաշինութեան մատուցեր է եղբորը զղջման գիրը, որով կհրաժարի վերջին ապօրինաւոր ամուսինէն և Եկեղեցւոյն օրհնութիւնը կհայցէ:

Մրօյեան Յակոբիկ աղան այսպէս կփառաւորէ զինքն ու բոլոր գերդաստանը: Բացմեղ, մեծ մարդ մ'է Յակոբիկ աղան, որովհետև քիչ են իրենց սխալելը գիտցող ու խառովանող անձինք: Եւս ի մեղադրելի է սխալը չճանչնալը քան թէ սխալելը:

Եւս, Յակոբիկ աղային այս գործը նշանակութեան արժանի է:

—Կըսուի թէ Հոռմայ Պապը, որ

կշանայ բոլոր բրիտանիայ ազգաց զու-
լըն ըլլալ, շատ ժամանակէ ի վեր Հա-
պէշաստանի Թէոգորոս Թագաւորին հետ
այս նպատակաւ բանակցութեան մասն
ըլլալով՝ վերջին օրերս իբր Թէոգորոս
է իւր նպատակին հասնիլ: Թէոգորոս
այս երկար ժամանակեայ բանակցութենէն
վերջապէս համոզուելով՝ բոլոր իւր հը-
պատակաց հրաման ըրեր է եղեր որ ա-
մենք ալ առանց խառութեան ընդունին
հռոմէականութիւնը:

Չեմք դիտեր Թէ Հոմայ Պապը հե-
ռաւոր աշխարհի մը մը այս յաջողու-
թիւնն ունեցած է: Թէեւ մեզ անտոյգ
ու անհաւատարի կ'ըստի, բայց այսու ա-
մենայնիւ պատշաճ կ'համարուի Պօլսոյ
և Երուսաղէմայ Ս. Պատրիարքաց ու-
շագրութիւնը հրաւիրիլ: Սէր իմացած
եմք Թէ հապէշացիք դաւանակից են հա-
յոց, ուստի ամեն միջոց ի դորձ գնելով
Թոյլ տալու չէ որ Պապը կերպով մը կա-
րող ըլլայ հռոմէականութիւն մուծանել
Հապէշաստան, Հայ կղերք եթէ նախն-
նախնիք է Հայաստանեայց կրօնից
աշխարհայս նպատակաւ սկսելու է դոր-
ծիլ: Թէոգորոս Հայոց վստայ արդէն բա-
ւական համակրութիւն ունի եղեր. հե-
տեաւոր մեծ դժուարութիւն չկայ զՀա-
պէշաստան իւր արդի դաւանութեանց մը
անխառն պահելու համար, կրօնական
ինչ ինչ կարեւոր կարգադրութեամբք:

ԱՌԵՒՑՐԱԿԱՆ

Պիւստիս 22 Սեպտ. 1867

Բաժնի — Նոր հունձ Գաղղիոյ համար աղէկ
տեսակին խաւթարը (42 հօխան) 430 զրշի Թերեւս
ծախուի:

Բաժնի — Բնաւ ծախք չկայ, և Ամբիկայէն
եկած լուրերն թուլ են, աղէկ լուացեալին գինն է
510-520 զրշ:

Աճիւն — Աղէկ տեսակին գինն է 130 զրշ:

Միջին 127 զրշ և ծախուելիք 350 կողովի չափ պատ-
րաստ կ'գործուի:

Բիւլետէն — Հրապարակը խիստ թուլ, գինն է
32-33 զրշ: Բնաւ ծախք չկայ, իսկ Ֆիսիկ 15-15
1/2 զրշ:

Պիւստիս — Աղէկ տեսակը 240-245 զրշի ծախ-
ուցաւ: Հրապարակը քիչ մը թուլ է:

Ճէնթէն — Հրապարակը բաւական թուլ և
անոռնիքը ետ քոչուեցան Թօքսաի 13 1/2 զրշէն
մինչև 14 զրշ: Կեսարիոյ 15-16 զրշ, 2օքուսի 11-
12 զրշ:

Բիւլետէն — Ծախք չկայ, բայց աղէկ տեսակը
Թերեւս 35-38 զրշի ծախուի:

Միւլետիս — Մանր միւլեր քիչ ծախքներն պա-
կաս չեն ի գին 21-22:

Կ. Պոլսի 26 Սեպտ. 1867.

Բաժնի — Հրապարակին թուլութիւնը անո-
ղայի վիճակի մը է: Թերեւս աղէկ և գինոյ իջնելի
տաքակուսելի: Ատանայի 6-6 1/2 զրշ, Կիւրծի 5
1/2-6 զրշ, ծախք բնաւ չկայ:

Բաժնի — Բնաւ ծախք չըլլալէն վերջը անուան
անգամ հարցուիլ: գինն է Թերեւս աղէկ տեսակը
լուացեալ 10-11 զրշ, իսկ լուացեալ 5-5 1/2 զրշ:

Աճիւն — Բնաւ հարցուիլ, հետեաւոր ծախք
չկայ, գինն է 220-225 զրշ:

Բիւլետէն — Աղէկ տեսակէն Թերեւս 25-26 զրշի
կծախուի, քիչ մը ուժով է հրապարակը:

Ճէնթէն — Ամեն տունն ծախքերն պահաս չեն, և
զրեթէ բոլոր Եւրոպիոյ մը այս ապրանքը բանուկ
է, գինն է Կեսարիոյ 16 զրշ, Թօքսաի 12 զրշ, 2օ-
քուսի 9-10 զրշ:

Բիւլետէն — (ամպակէն վերջը գրեթէ այս ապ-
րանքը կուգայ թուլութեան մասին, գինն է Գա-
ղատիոյ աղէկ տեսակը 32 զրշ միջին 11-15 զրշ,
Վանայ 22 զրշ, բնաւ ծախք չկայ:

Միւլետիս — Բնաւ ծախքերն պահաս չեն աղէկ
տեսակին գինն է 22 1/2-23 զրշ:

Ճէնթէն — Մարտիոյ մէջ 1 Փրանք բարձրա-
ցաւ հրապարակը իսկ հոս աղէկ տեսակին գինն
է 25-29 զրշ: Բաւական բանուկ է:

ՏԵՐԵՆ ԵՒ ՏԵՐ
Հ. Ս. ԱՆՏԱՆԵԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

ԳԻՆՏԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԵՒ ՄԻՆԱՍԵԱՆ